

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת נשא תשע"ה

במעלות הקדושה

אותה רק מתוך כעס, אז היא באמת ענין של חטא. אבל אם אדם באמת רוצה לעבוד את ה' ולשבור את מידותיו ותאוותיו, אז הנזירות היא מעלה וענין של קדושה².

מצאנו באמת נזיר אחד שהיה רשע, והנזירות נהפכה לו לעונש, וזה אבשלום, שהיה נזיר עולם (נזיר ד, ב), אך לא השתמש בנזירות לטובה, אלא "נתגאה בשערו, לפיכך נתלה בשערו" (סוטה ט, ב), כמו שמפורש בתנ"ך, ששערו הסתבך באֶלֶה, ונשאר תלוי בין השמים ובין הארץ, עד שבא יואב והרגו (שמו"ב יח, ט-טו). אם נזירות היא מעלה גדולה כל כך, למה היא הזיקה לאבשלום? מפני שהנזירות היא מעלה גדולה רק כשמתמשים בה כראוי. כשלא משתמשים בה כראוי, וכשהיא גורמת לנזיר להתגאות - היא נהפכת לו לרועץ, והנזיר רק ענש על הנזירות שקיבל.

שמעון הצדיק והנזיר שבא מן הדרום

אחד מהסוברים שהנזיר נקרא חוטא הוא שמעון הצדיק (נדרים י, א). והנה, דווקא הוא מביא דוגמא, מתי הנזירות היא כן טובה. הגמרא מספרת על שמעון הצדיק, שפיקמו לא אכל אֶשֶׁם נזיר טמא³, כי חשש שמא "כִּשְׁהֵן תוֹהֵינן⁴ נוֹזְרִין, וְכִשְׁהֵן מְטַמְּאִין וְרַבִּין עליהן ימי נזירות [מחמת שצריכים למנות את ימי הנזירות מן ההתחלה] מתחרטין בהן, ונמצאו מביאין חולין לעזרה"⁵ (שם ט, ב). ממילא לא היה שמעון הצדיק אוכל מקרבן כזה, כדין חולין שנשחטו בעזרה שאינן נאכלים. ובכל זאת, פעם אחת כן אכל שמעון הצדיק מאשם נזיר טמא, וכך היה המעשה, כפי שמספר שמעון הצדיק בעצמו: "פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה?" - הרי בתום ימי הנזירות תהיה חייב לגלח את שערך, ולא ישר ממנו כלום!⁶ וא"כ למה קבלת עליך נזירות? - "אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, והלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בכבואה שלי, ופחו עלי יצירי ובקש לטורדני מן העולם [ע"י שיפתי ללכת אחר מראה עיני]. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך... העבודה, שאגלחך לשמים!" החליט לקבל נזירות ולגלח את שערך, כדי להכניע את יצרו. נִשְׁקוּ שמעון הצדיק על ראשו ואמר: "כמותך ירבו נודרי נזירות בישראל! עליך הכתוב אומר, אִישׁ פִּי יִפְלֵא לְנֹדֵר נֹדֵר לְהִזִּיר לָהּ". הנזירות שלך היא באמת לשם שמים, וגם אם נטמאת אפשר לאכול את האשם שלך. אין כאן שום חשש לחרטה. זה נזיר אמיתי לשם ה'.

הרי שגם שמעון הצדיק, שהוא מהסוברים שהנזיר נקרא "חוטא", מודה שישנם מקרים בהם הנזירות רצויה וטובה - "כמוך י ר ב ו נודרי נזירות בישראל" - וזהו כשעושים אותה לשם שמים, כדי לא להשתעבד לתאוות עולם הזה, וכדי

הנזירות - ענין שלילי או חיובי?

התורה מצוה בפרשתנו: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה פִּי יִפְלֵא לְנֹדֵר נֹדֵר נֹזֵר לְהִזִּיר לָהּ" - לא ישתה יין, לא יטמא למתים, חייב לגדל פרע שער ראשו, ועוד (במדבר ו). התורה קוראת לנזיר "קדוש" (שם ו, ה), ומנזיר לומדים חז"ל, שגם היושב בתענית נקרא קדוש. "ומה נזיר שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר - על אחת כמה וכמה" (תענית יא, א).

למה נקרא הנזיר קדוש? - כי הוא מובדל לעבודת ה'. למעשה, כל עם ישראל קדושים, כי כל ישראל מובדלים מהגויים לעבודת ה'. אבל בתוך עם ישראל, הכהנים קדושים יותר ומובדלים יותר לעבודת ה', וכן הנזיר ג"כ יש בו קדושה, כי גם הוא מובדל לעבודת ה'. אמנם יש בגמרא דעה אחרת, ולפיה הנזיר נקרא "חוטא", שהרי נאמר בחטאת נזיר טמא "וְכִפֵּר עָלָיו מִזֶּשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו, יא), וכל שכן שהיושב בתענית נקרא חוטא, "ומה נזיר שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה" (תענית יא, א), אבל צריך לומר, שודאי גם מי שאמר שנזיר נקרא חוטא, לא התכוון לומר שכל נזיר נקרא חוטא. המלאך הרי אומר לאמו של שמשון: "פִּי נֹזֵר אֶלְקִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן הַבָּטָן, וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים" (שופטים יג, ה). אם נזירות היא חטא, למה ה' שולח מלאך לעשות את שמשון לחוטא?

גם שמואל הנביא - לפי דעה אחת במשנה (נזיר טו, א) - היה נזיר, [וכן פסק הרמב"ם¹ (הלכ' נזירות פ"ג הט"ז)]. אמנם לא היה נזיר על פי ציווי ה', אך חנה אמו נודרת בתפלתה, שאם ימלא ה' את משאלתה ויתן לה בן, הוא יהיה נזיר לה' (ע"י שמו"א א, יא, וברד"ק ובמצורות שם). אם היתה הנזירות ענין של חטא בכל מקרה, איזה מין נדר הוא זה של חנה, שבנה יהיה נזיר? הרי כדי לזכות לבן צריך לקבל איזה ענין של מצוה, ולא של עבירה! אלא ודאי מוכח מכאן, שלא תמיד הנזירות היא ענין שלילי. היא יכולה גם להיות ענין חיובי.

גם עמוס הנביא, כשהוא מונה את הטובות שעשה ה' לישראל, הוא אומר (בין השאר): "וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים" (עמוס ב, יא). "השוה אותו הכתוב לנביא" (רמב"ן במדבר ו, יד), שהנבואה והנזירות שתיהן מתנות טובות שנתן לנו ה'. מתנה אחת היא שיש נביאים בעם ישראל, שזוהי ודאי מתנה גדולה, שאדם יכול להגיע למדרגה רוחנית כזו, לדעת עתידות ולהשיג השגות גבוהות בחכמה האלקית; והמתנה השניה היא שיש נזירים בעם ישראל - "וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים" - שנתתי לכם את האפשרות להיות קדושים בקדושת נזירות. הרי שזוהי מעלה גדולה, ולא חסרון, להיות קדושים בקדושת נזירות. אלא שצריך להיות ראוי ומתאים לזה, ולקבל אותה מתוך כוונה רצויה. אם אדם מקבל את הנזירות ומקיים

אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, הרי שקבלו עליהם לקיים את התורה גם באופן האחרון. ואם קבלה כזו כעשייה היא חשובה, הרי מגיע להם שכר כאילו צמו חמישים יום בשנה, ולא רק יום אחד, וכאילו קיימו אלפי מצוות ולא רק תרי"ג מצוות (שהרי הקב"ה היה יכול לצוות אותם על הרבה יותר מתרי"ג מצוות).

להיות מתאים למדרגתי

מצד שני, בשונה מנדר של נזירות, בנדרים אחרים הגמרא אומרת: "כל הנודר - כאילו בנה במה; והמקיימו - כאילו מקטיר עליה" (נדרים נט, א). וכי לא דיין במה שאסרה לך התורה, שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים? (יר' נדרים פ"ט ה"א) התורה אמרה מהבהמות האלה לא תאכל, ומאלה תאכל רק בשחיטה, ואתה בא ואוסר עליך גם בשר שחוט או דברים אחרים. מהלך כזה אינו רצוי. אלא שגם כאן, תלוי למה אדם עושה זאת. ה"מסילת ישרים" (פי"ג) מדבר על מדת הפרישות, ואומר, שחז"ל מצד אחד אמרו "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל"⁹, שאם אדם סתם אוסר על עצמו הנאות של עולם הזה זה לא טוב, אבל איזו פרישות היא כן טובה? - לפרוש משבעים שערי היתר אם מביא לשער אחד של איסור. כלומר, להחמיר בכל מיני ספקות וחששות, שמא יבוא לאיסור. בזה - כל המרבה הרי זה משובח, ובזה הפרישות היא מעלה (ובלבד שמתנהג באופן הגיוני, ולא באופן בלתי הגיוני). אם עושה כמו הנזיר של שמעון הצדיק, שעשה מה שעשה בשביל לפרוש מגאווה, זה באמת משובח.

חשבתי על מדרגות אחרות. אם היה שייך שאדם יעשה את עצמו כהן, היה חל עליו איסור גרושה ושאר איסורי כהונה. היות ולא שייך, לא שייך, אבל היו חלים עליו האיסורים האלה. אלא שבכהן גדול זה יכול להיות. אדם שהיה כהן הדיוט ומינו אותו לכהן גדול, חל עליו איסור אלמנה ועוד כמה דינים, והוא עולה במדרגת הקדושה. הרי שאדם יכול להתקדש יותר מהמדרגה הקודמת שלו. מלך מקבל על עצמו דיני מלך - לא ירבה לו נשים ולא ירבה לו סוסים (דברים יז, טז-יז), ועוד כמה דינים של מלך. הוא מקבל גדולה, ולכן הוא מקבל איסורים נוספים. לפי מה שהאדם גדול באמת, שייכים אליו איסורים שונים. אצל מלך שייכים האיסורים האלה. וכך לנזיר, אם הוא נזיר בלב שלם, מתאימים לו באמת האיסורים של נזיר.

הגמרא אומרת, שמי שעולה לגדולה, מוחלים לו על כל עוונותיו (סנה' יד, א). רב זירא היה משתמט שלא יעלו אותו לגדולה, אבל כששמע את הדבר הזה, שכל העולה לגדולה מוחלים לו כל עוונותיו - הסכים שימנו אותו לגדולה. אבל מסתמא זה רק מי שמתאים לגדולה. ורב זירא התאים באמת שיעלו אותו לגדולה. אבל אדם אחר שמחפש שיצביעו בעדו - זה לא. מי שמתאים לגדולה, מקבל מדרגות חדשות, ומסתמא מקבל גם סיעתא דשמיא כדי לעמוד במדרגות החדשות. גם נזיר, אם הוא ראוי להיות נזיר, מסתמא מקבל סיעתא דשמיא לעמוד בנזירותו. הגמרא אומרת גם, שאם ח"ו מתחרט, אז חוזרות העבירות שלו. אחד מתחרט: אוי, למה נהייתי כהן גדול! לא טוב להיות כהן גדול! אז הוא באמת לא ראוי

להגיע לקרבת אלקים, כפי שעשה אותו נזיר מן הדרום. במקרה כזה הנזיר הוא באמת קדוש, ולא חוטא, והנזירות היא רצויה וטובה.

יכול להיות שלא כל אחד יכול להתחיל עם נזירות. רבי פנחס בן יאיר אומר, "תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות" (ע"ז כ, ב), וכך הוא הולך ומונה כמה וכמה מדרגות עד שמגיעים למדרגת הקדושה. אבל חושבני שלא תמיד הסדר הזה מעכב. גוי שמחליט להתגייר, והוא מל וטובל כדין ומקבל עליו תרי"ג מצוות - בבת אחת הוא נהיה "עם קדוש לה", בלי צורך בכל השלבים שמנה רבי פנחס בן יאיר כדי להגיע על ידם אל הקדושה. הרי שאדם יכול לפעמים לקפוץ בבת אחת למדרגות גבוהות. וכך גם הנזיר. נביא - צריך להתחנך כמה שנים כדי להיות נביא. אולי "בני הנביאים" היו לומדים להיות נביאים (עי' רש"י דברים ו, ז; רמב"ם פ"א מתלמוד תורה ה"ב). אבל נזיר - ברגע אחד הוא מקבל נזירות ונעשה נזיר.

"נעשה ונשמע" - כקיום כל התורה כולה

דוגמא לדבר, איך ברגע אחד אפשר לקפוץ מדרגות הרבה, אפשר לראות במתן תורה. כידוע, ישראל אמרו שם "פֶּלֶא אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"⁷ (שמות כד, ז), וחז"ל ראו באמירה זו את אחת המעלות הגדולות של כלל ישראל באותה שעה (עי' שבת פח, א). מה המעלה הגדולה בהקדמת "נעשה" ל"נשמע"? - אחת האפשרויות לביאור העניין, מבוססת על דברי רבינו יונה בביאורו למסכת אבות. חז"ל אמרו במסכת אבות: "כל שמעשיו מרובין מחכמתו - חכמתו מתקיימת; וכל שחכמתו מרובה ממעשיו - אין חכמתו מתקיימת" (אבות פ"ג מ"ט). וקשה: איך יתכן שמעשיו של אדם יהיו מרובים מחכמתו? הרי אדם לא יניח תפלין ולא יעשה קידוש בשבת ולא ישמר מל"ט מלאכות, אם לא למד על כך לפני כן. החכמה קודמת א"כ לכל מעשה, וממילא לא יתכן לכאורה מצב של "מעשיו מרובים מחכמתו"! שאלה זו שאל רבינו יונה ז"ל, ותירץ כך: ב"מעשיו מרובים מחכמתו" אין הכוונה למעשים בפועל, אלא הכוונה היא "שיקבל על עצמו לעשות כל הדברים אשר יגידו לו... [ממילא, על ידי זה] אף מי שאינו יודע ואינו עושה - נקראין 'מעשה', על שם כי יש לו שכר עליהם כאילו עשאו"⁸ (פירוש רבינו יונה שם). כלומר, אם אדם מקבל על עצמו לקיים את כל התורה, אפילו אינו יודע עדיין את פרטי מצוותיה וממילא אינו מקיים את הכל, נחשב לו כאילו קיים את הכל בפועל, ומקבל שכר כאילו עשה! וזהו גם המעלה שבאמירת "נעשה ונשמע" של בני ישראל. היינו, שבזה "קבלו עליהם תחלה לעשות כל אשר יצוה עליהם וישמעו, ומיד קבלו שכר כאלו עשאו" (רבינו יונה שם).

והנה, אחר בקשת המחילה מרבינו יונה ז"ל, הייתי אומר אף יותר מזה: לכאורה, ישראל מקבלים שכר לא רק כאילו קיימו את כל התורה כולה, אלא אף יותר מכך. מדוע? שהרי ישראל לא ידעו מה יצוה אותם ה' לעשות. אמנם בסופו של דבר ה' ציוה עליהם שביום אחד בשבוע יאכלו שלש סעודות וביום אחד בשנה יצומו, אבל היה יכול להיות גם להיפך, שה' יצוה עליהם לצום יום אחד בכל שבוע, וביום אחד בשנה לאכול שלש סעודות. ואם כן, כיון שישראל אמרו מראש "פל

כאן לא כל כך חמורה. על גנבה לא סוקלים בן אדם. אבל המדה הרעה הזאת, הזללנות הזאת, שהיא כל כך רחוקה מהקדושה, היא יותר גרועה מעבירות, ועל המדה הזאת סוקלים אותו. הרי הרמב"ם אומר, שכשעושים תשובה, צריך לעשות תשובה לא רק מעבירות, אלא גם מהמדות הרעות, שהן שורש פורה ראש ולענה (הלכ' תשובה פ"ז ה"ג). כאן זו דוגמא, שקשה מאד לשנות את המדה הרעה. התורה ראתה שאין שום סיכוי שיחזור בתשובה.

"בְּכָל דְּרָכֶיךָ יָעָהוּ"

תפקידו של האדם להתגבר על היצרים ולהיות קדוש. "להיות קדוש" פירושו - להיות מובדל מהעולם הזה (עי' רמב"ן ויקרא יט, ב). לא למלא את כרסו בכשר וביין ובדברים אחרים, אלא להיות מובדל ומיוחד לעבודת הבורא. הרמב"ן מסביר, שגם מי שאוכל "גלאט כשר" בהכשר מעולה, וכן שאר התאוות הכל בהכשר גמור, אבל הוא יותר מדי שטוף בתאוות עוה"ז - הוא עובר על מצות "קְדָשִׁים תִּהְיוּ". התורה צייתה על כל ישראל "קְדָשִׁים תִּהְיוּ". אסור לרצות יותר מדי עוה"ז. צריך להגביל את עצמו בעוה"ז. לא להמנע לגמרי, ולא סתם לפרוש מהעוה"ז, אבל אם יודע שבגלל זה יהיה משועבד לתאוות של עוה"ז - צריך להתרחק מזה.

מספרים על בחור ישיבה שבא פעם בליל חורף הביתה, הפעיל את התנור, פשט את המעיל, ומזג לעצמו כוס קפה חם. התיישב בכורסה נוחה, פתח את הגמרא, ואמר: "לא! זה כבר יותר מדי עולם הזה! וסגר את הגמרא. כמובן, זו לא הדרך הנכונה. אם צריך בשביל ללמוד גמרא כוס קפה, שישתה כוס קפה. אבל העיקר שילמד תורה, זו הקדושה הרצויה.

אז איך בכל זאת אוכלים ושותים? - אומר הרמב"ם, שגם כשאדם אוכל ושותה ועוסק בצרכי גופו, "לא ישים בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד... אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואבריו... שיהא גופו שלם וחזק, כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה', שאי אפשר שיבין ויִשְׁתַּפֵּל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב" (רמב"ם הלכ' דעות פ"ג ה"ב וה"ג). אם לא יאכל, לא יהיה לו כח ללמוד תורה, לא יוכל להתפלל, ולא יוכל לעשות שום דבר. מוכרחים אפוא לאכול, ומוכרחים גם לישון, כדי שיהיה כח לעבודת הבורא, והאוכל והישן בכונה זו, הוא "עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן... מפני שמחשבתו בפל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה'. ואפילו בשעה שהוא ישן... נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא" (שם ה"ג).

אמנם חז"ל אומרים, "כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל" (אבות פ"ו מ"ד), אבל חז"ל לא התכוונו בזה לאנשים כערכנו. אם מישהו אצלנו יאכל רק פת במלח, וישתה רק מים במשורה, הסוף יהיה שהוא יישן לא רק על הארץ אלא גם על הסטנדר, ולא יוכל ללמוד. אנו צריכים לאכול טוב ולישון טוב, כדי שלגוף שלנו יהיה כח ללמוד. ממילא, כשאדם אוכל למטרה זו או ישן למטרה זו, זוהי עבודת ה'. "בְּכָל דְּרָכֶיךָ יָעָהוּ" (משלי ג, ו), זוהי עבודת ה'.

לגדולה שלו. זה מה ששמעון הצדיק אומר, שהנזירים הרבה פעמים מתחרטים על הנזירות שלהם, ואז לא תועיל להם המעלה של הנזירות. אבל אותו נזיר שבא בלב שלם ולא התחרט - הוא קדוש, וכדאי שירבו נזירים כמותו.

כשמקדשים אשה, אומרים לה: "הרי את מקודשת לי". מה פירוש "מקודשת לי"? - מיוחדת לי ומזומנת לי (תוס' קידושין ב, ב ד"ה דאסר לה). אסורה לכל העולם כהקדש, ומיוחדת ליהודי הזה. זוהי קדושת הנישואין. וקדושה בכלל היא - שאדם יהיה נבדל מן העולם, ומיוחד לעבודת ה'. כך צריך עם ישראל להיות. "קְדָשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא יט, ב) - מיוחדים ומזומנים לעבודת ה'. לא להיות עבד לבטן שלו וליצרים שלו, אלא להיות מיוחד לעבודת ה'.

יש עוד אחד שיש לו גדולה, וזה תלמיד חכם. לא כל מה שמתאים לעם הארץ מתאים לתלמיד חכם. חז"ל אמרו שגברא רבא צריך להיות אחרת. זו קדושה שמוטר לכל אחד להתקדש בה. הלואי שכל אחד יזכה לקדושה הזאת, להיות תלמיד חכם. ובאמת, כל אחד לפי מדרגתו הוא תלמיד חכם. בן ישיבה הוא כבר תלמיד חכם לעומת אנשי הרחוב. כמה שיותר תלמיד חכם, זה יותר גדולה, יותר קדושה. בודאי כדאי שלא נתחרט על זה, ח"ו. לשמוח שמקבלים את הקדושה הזאת.

בן סורר ומורה - "לא בכיוון"

הרמב"ן מדבר על בן סורר ומורה, ומבאר, שהעבירה שעליה הוא נסקל היא, שעבר על מצות "קְדָשִׁים תִּהְיוּ"¹⁰ (ויקרא יט, ב). אם הוא כל כך להוט אחרי בשר ויין, שבשביל זה הוא מוכן לגנוב, וכבר קבל על כך מלקות, ובכל זאת הוא גונב עוד פעם, הרי שהוא רחוק מהקדושה ומקיום הציווים "קְדָשִׁים תִּהְיוּ", ועל כך הוא נסקל.

וצריך להבין: הרי ה"מסילת ישרים" מונה מדרגות רבות: תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות וכו', והמדרגה העליונה והאחרונה בכל המדרגות הללו, היא מדרגת הקדושה¹¹. רק לאחר שנים רבות של עבודה מאומצת אפשר להגיע למדרגה זו, ורק בודדים מצליחים באמת להגיע אליה. ובכל זאת, איננו סוקלים יהודים שהגיעו רק למדרגת הזהירות או הזריזות, ולא הגיעו למדרגת הקדושה. מדוע אפוא סוקלים בן סורר ומורה על כך שלא קיים מצות "קְדָשִׁים תִּהְיוּ"? וכי דורשים מנער בן שלש עשרה להיות במדרגת הקדושה!

התשובה היא, שכמובן, איננו דורשים מנער צעיר לעמוד במדרגה עליונה ונשגבה זו. אבל מה כן דורשים ממנו? דורשים ממנו להתייצב על הדרך המובילה אל הקדושה! להיות בכיוון של קדושה! לא ללכת בדרך קלוקלת המובילה אל היפך הקדושה. זה אפשר לדרוש מנער בן שלש עשרה. אדם אחר, שעובד את ה', משתדל לעלות מעלה מעלה, ואולי ביום מן הימים יגיע בע"ה למעלת הקדושה. אבל בן סורר ומורה כל כך נמשך אחרי תאוותיו, עד שאין סיכוי שאי פעם יגיע לקדושה. הוא צועד בכיוון נגדי לחלוטין, שסופו שיצא ממנו גולן ורוצח (סנה' עב, א), ולכן אמרה תורה להשכים ולהרגו, כדי שימות זכאי ולא ימות חייב (שם).

לפעמים מידות רעות הן יותר גרועות מעבירות. העבירה

למדרגת קדושה גבוהה יותר בעוה"ז, וכל שכן לאחר מאה ועשרים. התורה עומדת לאדם בעוה"ז ומלווה אותו לעוה"ב, וכל השאר להפך. מרבה בשר מרבה רימה (אבות פ"ב מ"ז). כמה שיותר יאכל בעולם הזה, זה רק יביא לו יותר תולעים אחרי מאה ועשרים. אבל תורה, כמה שילמד יותר תורה בעוה"ז, יביא אותו למדרגות יותר גבוהות בעוה"ב. זו הקדושה האמיתית והרצויה. שאר הנאות עוה"ז - כמה שפחות לקחת מהן יותר טוב. חז"ל אמרו, שבגשמיות - מידה טובה היא להסתפק במועט. לא לבקש בקשות מופרזות (ברכות נ, א). אבל בתורה ובענינים רוחניים - "הַרְחֵב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ" (תהלים פא, יא). צריך לבקש בשפע, לא להסתפק במועט (ברכות שם). לשאוף להיות מגדולי הדור, לא להסתפק בקטנות. יהי רצון שנזכה כולנו, שהשאיפה שלנו תהיה לקדושה, לעלות מעלה מעלה בתורה ויראת שמים, ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא.

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

השלמה, שאדם יתכוין בכל מעשיו לעבודת ה' ולכבוד שמים. מי שנוהג כך, מגיע למצב שהוא "מתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלקיו... ואפילו בשעת התעסקו במעשים הגשמיים... לא תזוז נפשו מדבקתה העליון" (מסילת ישרים פכ"ו). אדם שזוכה להגיע למדרגה זו, "אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות עניני קדושה ממש", ש"המאכל שהם אוכלים, הוא כקרובן שעולה על גבי האֲשִׁים" (שם), כי אינו אוֹכֵל להנאת עצמו, אלא לצורך עבודת ה'¹². אנו רחוקים מלהגיע למדרגה הזו, שכל מעשינו יהיו לשם שמים בלבד, בלי תערוכת של כונה להנאת עצמנו. אבל לפחות נשתדל לערב גם כונה "לשמה" יחד עם ה"שלא לשמה". כמה שאדם מצליח לערב גם פונת "לשמה" במעשיו, יש בזה מצוה, והוא מקבל שכר גם על האכילה והשינה, לא רק על הישיבה בבית המדרש והלימוד, כי האכילה והשינה נהפכים אצלו למכשירים ללימוד, כלי שרת למצוה, ממילא גם הם עצמם נחשבים כמעשה מצוה.

הקב"ה אומר לקין: "וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ" - יצר הרע משתוקק אליך, משתוקק להכניע אותך לרצונותיו - "וְאֵתָהּ תִּמְשָׁל בּוֹ" (בראשית ד, ז). יש באפשרותך למשול ביצר. התורה מגנא ומצלא (סוטה כא, א). עוזרת לנו להתמסר לרצון ה', ללמוד את רצון ה', לעלות מעלה מעלה בתורה, ולהגיע ממדרגת קדושה

1. ונפקא מינה, שהאומר "הריני כשמואל הרמתי" - הרי זה נזיר עולם (רמב"ם שם). [וכבר דנו האחרונים בשאלה, אם שמואל היה נזיר עולם, איך נכנס למשכן שילה, והרי היה פרוע ראש, ואסור לשום אדם להכנס למקדש כשהוא פרוע ראש (רמב"ם הלכ' ביאת מקדש פ"א הי"ז. ועי' אור שמח שם מה שתיירץ על זה). עוד דנו האחרונים, איך שיספך את אגג לפני ה' בגלגל (שמו"א טו, לג), והרי אסור לנזיר להטמא למת. ואכמ"ל].
2. ובענין האם נזיר נקרא חוטא או לא, עי' גם תוס' (ב"ק צא, ב ד"ה אלא שציער), ומכתב מאליהו (ח"ה עמ' 42).
3. היינו, קרבן אשם שצריך להביא נזיר שנטמא למת, לאחר שנטהר מטימאתו.
4. מתחרטים על מעשיהם הרעים, ורוצים לעשות תשובה ולהגן על עצמן מן היסורים (תוס' ור"ן שם).
5. אמנם חרטה בלא התרת חכם אינה עוקרת את הנזירות, אך כיון שלבו של נזיר זה אינו שלם עם קבלת הנזירות שלו, יש כאן בחינה דקה של "חולין שנשחטו בעוזה" (ר"ן ורא"ש שם). אך עי' ברשב"א שיש מי שפירש שהוי ממש חולין שנשחטו בעוזה [ועי' בשיעורי הגר"ש רוזנבוסקי זצ"ל ובשיעורי הגר"ד פוברסקי זצ"ל שביארו, שמאן דאמר זה ס"ל כשיטת המבי"ט המובאת במהרי"ט (ח"ב סי' כ"ב), שמן התורה מהני פתח לבטל הנדר אף בלי התרת חכם].
6. עי' במדבר (ו, יח).
7. לדעת רש"י מעשה זה היה קודם מתן תורה, בה' בסיון (עי' רש"י שמות כד, א, וכן רש"י שם, ד). וכן משמע בתוס' (שבת פח, א ד"ה כפה). אבל לדעת האבן עזרא (שמות כ, כא) והרמב"ן (שם כד, א) מעשה זה היה למחרת מתן תורה, בז' בסיון.
8. עי' רש"י (שמות יב, כח): "וַיִּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל - וכי כבר עשו? ...! אלא מכיון שקבלו עליהם, מעלה עליהם כאלו עשו".
9. ועי' בביאור הגר"פ פערלא על סהמ"צ לרס"ג (מ"ע צ"ה), שנקט בדעת הרס"ג, דענין זה הוא מצות עשה גמורה מן התורה הנמנית במנין המצוות, ומקורה בפסוק: "כִּי יִרְחִיב ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ פָּאֶשֶׁר דְּבַר לֶךָ, וְאִמְרַתְּ אֶקְלָה בְּשֵׁר פִּי תִאָּנֶה נִפְשֶׁךָ לְאָכֹל בֶּשֶׂר... בְּכָל אֶרֶץ נִפְשֶׁךָ תֹּאכַל בֶּשֶׂר" (דברים יב, כ). דלפי פשוטו של מקרא היא מצוה חיובית, שאם הרחיב ה' גבולו ונפשו מתאוה לאכול בשר - חייב הוא לאכול. ולא דוקא בשר, אלא כל דבר כיו"ב בכלל המצוה. [וכתב הגר"פ, דזוהי גם כוונת הספרי (המובא גם בילק"ש שופטים רמז תתקכג) על הפסוק "כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים... לא תִּשְׁחִית אֶת עֵצָה לְנֶדַח עֲלֵיו גְּרִזָּן, כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל", ואיתא בספרי: "כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל - מצות עשה". ופי' הגר"פ, דלדעת הרס"ג הכונה היא למ"ע הנ"ל. וכן פירש ה"מגן אברהם" בפירושו לילקוט שמעוני ("זית רענן"). ואינו נמצא בדפוס ילק"ש שבידינו, כיון שבדפוסים שלנו ה"זית רענן" הוא מקוצר, כפי שמצויין בעמוד השער].
10. כנראה שהרמב"ן הבין, שלמרות שבן סורר ומורה על שם סופו הוא נידון (כדלהלן), מ"מ מוכרח להיות שגם עכשיו תהיה בו איזו עבירה, ששייך לחייב עליה מיתה [אבל על עבירת הגזל שעבר לא שייך לחייב מיתה].
11. אמנם אחרי מדרגת הקדושה באות עוד מדרגות "רוח הקודש" ו"תחיית המתים", אבל מן הדרגות ששייכות לעבודת האדם - הקדושה היא הדרגה האחרונה.
12. ואז, גם אם אוכל הרבה מאד, יכול להיות במדרגה זו, אם כונתו לשם שמים, ולא להנאת עצמו כלל; כרכי, שלא פסקו מעל שולחנו לא חזרת ולא קישות ולא צנן (ע"ז יא, א), לפי שהיה מרבה בסעודת שולחנו, והיה צריך למינים אלו כדי לחתך ולהפך המאכל ולהרחיב בני מעיו (תוס' שם ד"ה שלא), אלא שכל מאכלו היה לשם שמים, ולא להנאת עצמו, ולכן יכל לומר בשעת פטירתו: רבונו של עולם! גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה, ולא נהייתי אפילו באצבע קטנה (כתובות קד, א) [כן פירשו השל"ה (בעשרה מאמרות, מאמר שמיני בהגה"ה), הגר"א (בביאורו לשו"ע או"ח סי' רל"א ד"ה וכן בתשמ"ש) ורבי צדוק הכהן מלובלין ("ישראל קדושים" אות ה'); ודלא כתוס' (ע"ז יא, א ד"ה צנן) שכתבו, שרק בני ביתו של רבי הרבו בסעודה, ולא רבי עצמו].